

Miklós Béla

(1890–1948)

Családi háttér és tanulmányok

Vitéz lófő dálnoki Miklós Béla erdélyi eredetű református családban született Budapesten 1890. július 11-én. Apja, dálnoki Miklós Gergely polgári iskolai tanár, illetve igazgató, később budapesti tanítóképző intézeti tanár, címzetes igazgató, édesanyja pedig Traviczky Johanna volt.

Amikor Miklós Béla a budapesti I. kerületi főgimnázium tanulója volt (1900–1904), akkor még a család székely lófő rangja nem nyert igazolást. (A család nemesi eredetét a magyar királyi belügyminiszter 1907. augusztus 28-án igazolta.) Így a főgimnázium első négy osztályát jeles eredménnyel elvégző Miklós Béla a Sopronban működő magyar királyi honvéd főreáliskola növendékeként tanult tovább, 1904 és 1907 között, „teljesen díjmentes államköltséges helyen”.

1907-ben fevértelt nyert a Ludovika Akadémiára, ahol szintén kiválóan tanult, teljesen díjmentes, államköltséges helyen. 1910-ben a III. évfolyamot 90-es egységszámmal, kitüntetéses kettős gombokkal végezte, és avatták 1910. augusztus 18-án – 1910. szeptember 1-jei ranggal – 3. rangszámmal a m. kir. varasdi 10. honvéd huszárezredhez hadnagynak.

A Ludovika Akadémián az évfolyamában a legjobbak közé tartozó Miklós Béla hadnaggyá avatásakor már jól beszélte a német, a francia és az olasz nyelvet is. Később, tekintettel arra, hogy ezredének vezényleti nyelve a horvát volt, megtanult valamelyest szerbül és horvátul is.

A Nagy Háborúban

Az ezredénél beosztott tisztként kezdte meg a szolgálatát, de a magasabb képzést nyújtó cs. és kir. hadiiskolára törekedett. Az oda bekerülni szándékozó honvédtiszteknek előbb a honvéd felsőbb tiszti tanfolyamot kellett elvégezniük, és az azt elvégzettek közül a legjobbakat a honvédség főparancsnoka javasolta az iskolára.

Miklós Béla 1913 és 1914 között végezte el az említett tanfolyamot, de a világháború kitörése miatt már nem folytathatta tanulmányait a vezérkari tisztképző intézményben. Azt ugyanis 1915 elején feloszlatták, és a hallgatói, illetve a tanárai is a harcterekre vonultak.

Miklós Béla főhadnagyi kinevezését a háború kitörését követően, 1914. augusztus 1-jén kapta meg, és 1914. október 10-ig a m. kir. 10. honvéd huszárezredben szolgált alantos tisztként. E beosztását követően 1915. július 2-áig a m. kir. 42. honvéd gyaloghadosztálynál parancsőrtiszt volt, illetve a hadosztály vezérkari osztályán teljesített szolgálatot, majd a m. kir. 5. honvéd huszárhadosztály vezérkari osztályán volt beosztott tiszt 1915. július 2-ától 1915. szeptember 22-éig. 1915. október 3-áig betegség miatt nem szolgált, majd felgyógyulását követően ismét a m. kir. 5. honvéd lovashadosztály vezérkari osztályán volt beosztott vezérkari tiszt.

Miklós Béla 1917. május 1-jével századosi kinevezést nyert, de nem ismertes, hogy 1916 és 1918 között hol és milyen beosztásokban teljesített szolgálatot. Az elnyert kitüntetései okán – Katonai Érdemkereszt III. osztálya hadidízménnyel, kardokkal (két ízben); Ezüst és Bronz Katonai Érdemérem hadiszalagon, kardokkal; Károly Csapatkereszt – azonban egyértelmű, hogy hadműveleti területen volt beosztva.

A két világhégés között

Az összeomlást követően továbbra is szolgálatot vállalt, és 1918. december 7-étől 1919. február 25-éig a budapesti városparancsnokságon kapott beosztásokat.

1919. március 21-e után, több száz tiszttársához hasonlóan, a Magyarországi Tanácsköztársaság Vörös Hadseregében vállalt szolgálatot. 1919. június 25. és 1919. augusztus 13. között rendelkezési állományban volt, majd ismét a budapesti városparancsnokságon szolgált egészen 1920. február 4-éig. Katonai anyakönyvi lapjának tanúsága szerint 1920. február 4. és április 12. között beteg volt. Betegségéből felépülve 1920. május 3-ig ismét a budapesti városparancsnokságra osztották be. 1920. május 3-a és július 30-a között a 2. csendőr tartalékdandár állományában szolgált, majd újra a budapesti városparancsnokságon találjuk.

1920. október 1. és 1921. augusztus 1. között elvégezte a Ludovika Akadémia tiszti továbbképző tanfolyamát, amely nem volt más, mint a trianoni békediktátum által tiltott vezérkari tisztképző intézmény, későbbi nevén: m. kir. Honvéd Hadiakadémia.

Miklós Béla és számos tiszttársa – akik az akkor Nagy Háborúnak nevezett első világháborúban vezérkarhoz beosztott tisztként is szolgáltak – egy esztendő alatt szerezhették meg a vezérkari képesítésüket.

Miklós Béla 1921. szeptember 1-jétől 1925. február 1-jéig szolgált a Honvédelmi Minisztérium 7/ö (összekötő) osztályán, amely a Honvédelmi Minisztérium és a trianoni békediktátum által tiltott Honvéd Vezérkar egyik közös, nevezetesen híradó osztálya volt. Az osztály nagyon fontos feladatokat látott el, hiszen a hadsereg „idegrendszeréért”, a híradásért felelt. Feladatai közé tartozott a honvédség híradóanyaggal való ellátása, a béke kiképzés és a hadi híradás megtervezése és biztosítása. Itt intézték az új híradóanyagok szerkesztésével, bevizsgálásával, rendszeresítésével és a gyártás bevezetésével kapcsolatos ügyeket. Az osztály békeidőben is kapcsolatot tartott a postai hatóságokkal. Mozgósításkor az itt elkészített tervek alapján felállított Központi Híradás vezetősége ellenőrzést gyakorolt az ország távíró- és telefonvonalai, valamint rádióállomásai felett. Az osztály kettős alárendeltségben működött, szervezési és végrehajtási ügyekben a vezérkar, míg közigazgatási és anyagi tekintetben a minisztérium alá tartozott.

1925. február 1-jétől június 30-áig a m. kir. 2. honvéd huszárezrednél teljesítette a vezérkari tisztek számára kötelező csapatszolgálatát az 1925. május 1-jével (5. rangszámmal) „vezérkari szolgálatot teljesítő” őrnaggyá kinevezett Miklós Béla.

1925. július 1. és 1928. augusztus 1. között a budapesti m. kir. 1. vegyesdandár-parancsnokság állományában volt, majd a Honvédelmi Minisztérium 8. (tiszti személyügyi) osztályára helyezték át, de egyben vezénnyelssel az 1. honvéd vegyesdandár-parancsnokságon kapott beosztást.

1929. április 15-ével Magyarország Kormányzója Katonai Irodájába osztották be, ahol április 22-ével a Katonai Iroda főnökének helyettese lett, május 1-jével vezérkari szolgálatot teljesítő alezredessé (ugyanazon rangnappal és 2. rangszámmal) nevezte ki az államfő. Még ugyanazon esztendőben, a világháborúban nyújtott kiemelkedő katonai teljesítménye és az azt bizonyító kitüntetései alapján, kérelmére 1929. június 16-án a Vitézi Rend tagjává avatták.

Miklós Béla az államfő közvetlen közelében teljesített szolgálata során került közelebbi kapcsolatba Horthy Miklós kormányzóval, ami a későbbi pályafutására, katonai előmenetelére is hatással volt.

Miklós Bélát 1932. augusztus 1-jével áthelyezték a HM VI-2. osztályára (a rejtett Honvéd Vezérkar főnöke 2. osztálya [hírszerzés és kémelhárítás]), amely egyéb feladatai mellett a katonai attasék ügyeit is intézte. Itt megkezdte felkészülését a németországi katonai attaséi beosztásra. 1933. március 1-jével két hónapra Berlinbe helyezték, a katonai attaséi teendők átvételére.

Az államfő 1933. május 1-jétől nevezte ki a berlini magyar követség katonai attaséjává – itt szolgált 1936. május 1-jéig. Ez idő alatt, 1934. november 1-jével (26. rangszámmal) vezérkari szolgálatot teljesítő ezredessé nevezte ki az államfő.

Háromévi katonai attaséi szolgálatát követően 1936. május 1-jével felmentették beosztásából, és június 1-jével a m. kir. kecskeméti „Zrínyi Miklós” 7. honvéd gyalogezredhez helyezték át beosztott törzstiszti helyre, miközben június 15-ével a vezérkari tisztek állománycsoportjából „áthelyezték” a csapat-tiszti állománycsoportba.

1937. május 1-jével lett a m. kir. 1. „I. Ferenc József” jászkun honvéd huszárezred parancsnoka, amely beosztását 1938. május 1-jéig töltötte be. 1938. május 1-jével a m. kir. 2. honvéd lovasdandár parancsnokává és 1939. november 1-jével (5. rangszámmal) tábornokká nevezte ki az államfő.

A második világháborúban

1940. március 1-jével megbízták az akkor alakult, 2-2 lovas- és gépkocsizó dandárból, valamint az azokat támogató és kiszolgáló csapatokból álló I. gyorsadtest parancsnoki teendőinek az ellátásával. A gyorsadtest parancsnokaként részt vett az erdélyi bevonulásban, a délvidéki hadműveletekben, illetve a Szovjetunió elleni harcokban, 1941. augusztus 1-jétől már mint kinevezett parancsnok. A gyorsadtest vezetéséért érdemelte ki a Magyar Érdemrend hadiszalagos, kardos középkeresztjéhez a csillagot hadidíszítménnyel, kardokkal (a Magyar

Érdemrend középkeresztje hadiszalagon, kardokkal kitüntetés 1939-ben Kárpátalja visszafoglalásáért adományozta számára a kormányzó), és ugyanezen teljesítményért nyerte el 1941-ben a német Vaskereszt II. osztályához a pántot, illetve a kitüntetés I. osztályát és lovagkeresztjét is.

1940. november 1-jével (3. rangszám) lett altábornagy. 1942. február 1-jén vette át a kolozsvári m. kir. IX. honvéd hadtestparancsnoki beosztását, és lett egyben annak „vezénylő tábornoka” is. 1942. október 14-i hatállyal az államfő Magyarország Kormányzója Katonai Irodája főnökévé és egyben főhadsegéddé nevezte ki. A kormányzó mint legfelsőbb hadúr, katonai irodáján keresztül tartotta a közvetlen kapcsolatot a honvédséggel.

Ebben a beosztásában napi kapcsolatban állt az államfővel, katonai kérdésekben – főleg személyi vonatkozásban – meghatározó szerepe lett Miklós Bélának, aki a kormányzó bizalmasa, katonai ügyekben egyik legfontosabb tanácsadója lett.

1944. augusztus 17-én kelt legfelsőbb elhatározásával Horthy Miklós felmentette beosztásából, s az Északkeleti-Kárpátokban harcoló m. kir. 1. honvéd hadsereg parancsnokává nevezte ki. Felmentése előtt, még 1944. augusztus 3-án elnyerte a magyar királyi titkos tanácsosi méltóságot.

Bár a kormányzó szépen búcsúztatta, hadseregparancsnoki kinevezését nem kitüntetésnek, inkább mellőzésnek vette. Ugyanis úgy vélte, hogy a főhadsegédi beosztásnál csak a honvédelmi miniszternek és a vezérkar főnökének a helye magasabb. Úgy érezte, hogy már nem bírja úgy a kormányzó bizalmát, s emögött intrikát gyanított. Holott az „ezeréves” határokon álló és a szovjet Vörös Hadsereggel közvetlen harci érintkezést folytató m. kir. 1. honvéd hadsereg parancsnokaként fontos szerepet szántak neki a tervezett „kiugrási kísérlet” végrehajtásában.

Mint képzett és a kormányzó köreiben járatos tábornok tudta, hogy a háború jelen állásában a fegyverszüneti tárgyalásokra előbb vagy utóbb sor kerül a szovjet féllel is. A kiérkezésekor a hadsereg körletében tartózkodó körülbelül 25 000 német katona számát október 15-ig sikerült 300–400 főre csökkentenie, a német parancsnokságokkal való érintkezést a minimálisra korlátozta.

Október 9-én a hadseregparancsnokot Budapestre rendelték. Mint később kiderült, Miklós Béla október 11-én kormányzói kihallgatáson jelent meg. Itt tájékoztatták arról, hogy fegyverszüneti bizottság tartózkodik Moszkvában, és belátható időn belül megtörténhet a fegyverszüneti egyezmény aláírása. Ennek esetére megkapta „az 1920. évi III. 1. sz. rendeletem életbe lép” jelmondatot, amelynek vétele után az alábbi intézkedéseket kellett volna tennie:

1. A harcot be kell szüntetni.
2. A szemben lévő szovjet erőkkel fel kell venni az érintkezést.
3. A németek ellen harcolni kell.
4. A rendre és fegyelemre különös súlyt kell helyezni.

Miklós Béla 1944. október 12-én érkezett vissza az 1. hadsereg-parancsnokságra, Husztra, „egészségesen kissé megviselt állapotban”. Ugyanis súlyos cukorbetegségéből kifolyólag gyakran voltak fizikai elgyengülései, amelyeket csak nagy akaraterővel tudott palástolni. Zárkózott természete és a vezérkari tisztekkel szembeni bizalmatlansága mellett talán ez volt az oka, hogy a Budapesten elhangzottakról nem tájékoztatta legközvetlenebb munkatársát, legfőbb segítőjét, a hadsereg vezérkari főnökét, Kéri Kálmán vezérkari ezredest sem, aki vele együtt volt felelős a hadseregért. Csupán azt említette, hogy kilátás van a kormányzó közeli huszti látogatására, amely biztosításának megszervezését kérte. Ugyanakkor bemutatott egy őrnagyot, akit Budapestről hozott magával, és utasította vezérkari főnökét, hogy a legnagyobb titokban szervezze meg a frontvonalon való áttételét. Nevezett Nemes József tartalékos őrnagy volt, aki az akkor már aláírt előzetes fegyverszüneti feltételek elfogadását megerősítő írásos államfői meghatalmazást vitte Moszkvába. Kéri ezredes a parancsot teljesítette anélkül, hogy tudta volna, mit visz a futár.

1944. október 13-án este Miklós Béla táviratot kapott a vezérkartól, amelyben az állt, hogy „október 14-én estére vezérkari főnökével együtt menjen Máramarosszigetre, ahol ott lesz majd a 2. honvéd hadsereg parancsnoka, dálnoki Veress Lajos vezérezredes és vezérkari főnöke is. Máramarosszigeten a Honvéd Vezérkar főnöke, Vörös János vezérezredes tart majd eligazítást a részükre.” Vélhetőleg ekkor kellett volna tájékoztatást kapniuk az ideiglenes fegyverszünet várható megkötéséről és arról, hogy a két hadseregparancsnok milyen előkészületeket tegyen, illetve mi lesz a feladatuk a fegyverszünet kihirdetését megelőzően és utána. Azonban az eligazítást október 14-én kora délután táviratilag lemondták.

Mivel sem a vezérkartól, sem a kormányzóságtól újabb intézkedések nem érkeztek, folytatták az 1. hadsereg-parancsnokság harcálláspontjának Husztról Beregszászra történő visszavételét, amelyet az előző napon kezdtek meg. Miközben a parancsnokság egy része már Beregszászon, másik fele pedig még Huszton volt, hangzott el a rádióban 1944. október 15-én 12.30-kor Horthy Miklós kormányzó proklamációja, amelyben bejelentette, hogy a hadihelyzetre való tekintettel, az országnak a háborús pusztításoktól való megkímélése céljából fegyverszünetet kér. Miklós Bélát, miként a magyar tábornoki és tisztikar döntő

többségét, az előkészítetlen bejelentés váratlanul érte, mivel az előre megbeszélt jelmondat nem érkezett meg, aminthogy a vezérkarnak a m. kir. 1. hadsereg teendőire vonatkozó hadművelleti intézkedése sem. Ez elbizonytalanította, várakozásra készítette. Tekintettel arra, hogy egész délután sem a kormányzóságtól, sem a vezérkartól nem tudott érdemi tájékoztatást kapni, csak annyit tehetett, hogy csapatainak megparancsolta a védőállásokban való további kitartást és az őket „bármely” irányból érő támadások visszaverését.

A hadseregparancsnok október 15-én késő este Beregszászról visszatért Husztra, ahol vezérkari főnökével megvitatták a teendőket. Mivel már látszott, hogy Budapestről nem kapnak érdemi tájékoztatást, úgy döntöttek, hogy másnap reggel Kéri vezérkari ezredes átmegy a frontvonalon, és a másik féltől, a Vörös Hadsereg ottani parancsnokságától kér felvilágosítást a fegyverszünet feltételeiről. Ezek ismeretében haladéktalanul visszatér, hogy megtehessek a kellő intézkedéseket. Közben „felkérés” érkezett Gotthard Heinrici vezérezredestől, a német 1. páncéloshadsereg parancsnokától, amelyben arra kérte a magyar 1. hadsereg parancsnokát és vezérkari főnökét, hogy október 16-án délelőtt helyzettájékoztatás céljából keressék fel szobranci harcálláspontján. A helyzet ismeretében Miklós Béla – nem alaptalanul – attól tartott, Szobráncon mindkettőjüket őrizetbe veszik, ezért úgy döntött, hogy 16-án reggel vezérkari főnökével ő is átmegy az arcvonalon, és a helyzet ismertetése után együtt térnek vissza a hadsereghez.

Így történt, hogy 1944. október 16-án reggel Miklós Béla vezérkari főnökével és törzsének néhány tisztjével együtt átment a szovjet csapatok oldalára. Azonban a tervezett gyors visszatérésre már nem kerülhetett sor. Ugyanis mire október 18-án eljutottak a 4. ukrán front parancsnokságára, Budapesten megtörtént a nyilas hatalomátvétel, és a m. kir. Honvédség számára a harc további folytatására adtak ki parancsot. Miklós Béláék csak a 4. ukrán front parancsnokságán tudták meg, hogy az előzetes fegyverszüneti feltételeket a Moszkvában tartózkodó magyar fegyverszüneti küldöttség a kormányzó jóváhagyásával már 1944. október 11-én aláírta.

Mivel csapataihoz már nem térhetett vissza, Miklós Béla vezérezredest repülőgépen Moszkvába vitték, ahol bekapcsolódott az úgynevezett „Moszkvai Bizottság” munkájába.

1944. október 16-ával, távollétében hadseregparancsnoki beosztásából felmentették, 1945. január 20-án „szökés büntette, hűtlenség büntette” miatt eljárás indult ellene, mindeközben 1945. január 18-án „hűtlenség” címén már lefokozták, majd 1945. március 15-én törölték a Vitézi Rend tagjainak sorából is.

A szovjet csapatokhoz történt „átmenetelt” követően Miklós Béla 1944. október 17-én felhívást, illetve parancsot fogalmazott meg, amelyben a m. kir. 1. honvéd hadseregben szolgáló tábornokokat, tiszteket, tiszthelyetteseket és legénységi állományú személyeket arra szólította fel, szüntessék meg a szovjet Vörös Hadsereg csapataival szembeni ellenállást, forduljanak szembe a németekkel, és semmisítsék meg a német katonai alakulatokat. A felhívás szövegét rölapokon juttatták el a magyar csapatokhoz, illetve szovjet hadifogságba esett magyar honvédtisztek vitték el önként a magyar seregtestparancsnokokhoz.

Miklós Béla felhívása gyakorlatilag nem járt érdemi eredménnyel. Felmerült benne – és számos, a szovjet oldalra „átment” tisztársában –, hogy az államfő 1944. október 15-i proklamációjára alapozva magyar fegyveres alakulatot állítsanak fel. Ennek azonban nem volt realitása. A szovjet katonai vezetés, pontosabban a legfőbb vezető, Joszif Visszarionovics Sztálin nem tartotta ezt fontosnak, és ezzel Edvard Benešnek, az emigráns csehszlovák kormány vezetőjének állaspontját támogatta, aki a leghatározottabban ellenezte, hogy a szövetségesek oldalán magyar fegyveres erő is megjelenjen, hasonlóan a csehszlovák, lengyel és román csapattestekhez.

A szovjet vezetők 1944 októberének végén felvetették Miklós Bélának, hogy az 1944. október 11-én aláírt „előzetes fegyverszüneti egyezmény” szellemében eljárva, alakítson kormányt. Ezt Miklós Béla nem vállalta, mivel tudta, hogy a kormányzónak akadályoztatása esetére van „homo regiusa”, azaz az őt akadályoztatása esetén helyettesítő személy dálnoki Veress Lajos vezérezredes, aki ebben a kérdésben döntést hozhat(na).

Amikor kiderült, hogy Veress Lajost a németek letartóztatták, így homo regiusi „megbízatásának” nem tehetett eleget, megváltozott Miklós Béla álláspontja. Hajlandónak mutatkozott a szovjetekkel és így a nyugati szövetségesekkel való együttműködésre.

Miklós Bélát számos magyar katonatiszttel együtt Moszkvába szállították, ahol „bekapcsolták” a kormányalakítási tárgyalásokba. Érdemi tárgyalásokról azonban nem volt szó. A szovjet fél úgy vélte, hogy egy olyan magyar kormányt kell összeállítani, amelyben helyet kapnak a Horthy Miklóshoz kötődő személyek – így Miklós Béla vezérezredes, Faragho Gábor vezérezredes, Vörös János vezérezredes, a Honvéd Vezérkar korábbi főnöke, gróf Teleki Géza –, valamint a Szovjetunióban élő emigráns kommunisták és a Magyarországon lévő „németellenes” polgári erők képviselői.

Miklós Bélának a majdani kormánytagok kiválasztásában semmi érdemi szerep nem jutott, ahogy a különböző tárcák szétosztásában sem. Ezzel együtt

tudomásul vette a szovjetek elképzeléseit, mi több, elfogadta a kommunisták által kidolgozott programot.

A fordulat éveiben

Ezt követően a Moszkvában lévő majdani kormánytagokat Debrecenbe szállították, ahol 1944. december 21-én összeült az Ideiglenes Nemzetgyűlés, amelynek tagjai a szovjet Vörös Hadsereg által megszállt magyarországi területekről jutottak Debrecenbe, s akiket ezt megelőzően önmagukat felhatalmazottnak tekintő különböző népgyűlések során „választottak meg”.

Az Ideiglenes Nemzetgyűlés 1944. december 22-én az Ideiglenes Nemzeti Kormány elnökévé, miniszterelnökké választotta Miklós Bélát, és a kormány tagjai is azok lettek, akiket Moszkvában kijelöltek.

Miklós Béla miniszterelnöki bemutatkozó beszédében hitet tett a magyar társadalom demokratikus átalakítása, az ország függetlenségének és államiságának helyreállítása, valamint a „fasiszta szervezetek” feloszlata és a háborús bűnösök felelősségre vonása, továbbá a „népellenes törvények és rendeletek” hatálytalanítása mellett. Hangoztatta a földreform szükségességét, az új magyar haderő felállítását.

Fontosnak és meghatározónak tartotta a magántulajdon sérthetlenségét, a társadalmi berendezkedés alapjának tekintve azt, a jószomszédi viszonyt a szomszédos országokkal, az „őszinte barátságot a hatalmas Szovjetunióval” és természetesen az Amerikai Egyesült Államokkal és Nagy-Britanniával.

1944. december 28-án az Ideiglenes Nemzeti Kormány hadat üzent Németországnak, majd képviselői – Gyöngyösi János külügyminiszter, Vörös János honvédelmi miniszter és Balogh István miniszterelnökségi államtitkár – 1945. január 20-án aláírták a fegyverszüneti szerződést a szövetséges nagyhatalmak képviselőivel. Ezzel megkezdődött az új Magyarország „felépítése”.

A Miklós Béla nevével fémjelzett kormány 1945 áprilisában települt át Debrecenből Budapestre. Mozgásteret alapvetően annyira terjedt ki, amennyire azt a teljhatalommal rendelkező Magyarországi Szövetséges Ellenőrző Bizottság – és annak vezetője, Kliment Jefremovics Vorosilov tábornagy – lehetővé tette.

Az Ideiglenes Nemzetgyűlés és az Ideiglenes Nemzeti Kormány erejéből a legtöbb esetben csak felvetésekre, finom „tiltakozásra” futotta, és nem egy esetben a kormányban meghatározó szerepet kapott kommunistákkal szemben kellett „fellépni”.

Miklós Béla igyekezett a lehetőségekhez mérten megszólalni és utalni a gondokra. A minisztertanács 1945. február 9-i ülésén arról is szólt, hogy az éves gabonatermésből a jóvátételre semmit nem lehet fordítani, mert a szovjet hadvezetés olyan mennyiséget vesz igénybe, hogy legfeljebb a vetőmagszükségletre marad gabona. Február 24-én pedig azt mondta, hogy a Budapestre szállított élelmiszer nem jutott el az éhezőkhez, mert „egyrészt több vagon élelmiszert elhurcolnak az oroszok, másrészt az élelmiszerkészlet elosztásánál Vas Zoltán [...] részrehajlóan jár el”.

Ugyancsak felszólalt a szovjet csapatok általi jogtalan elhurcolások, internálások ellen. Mint mondta „az elhurcolások legjobban éppen azokat a korosztályokat érintik, amelyekre az új hadseregnek felállítása végett szüksége van”. Bírálta a politikai rendőrség – az Államvédelmi Osztály – tevékenységét, nem tudott azonosulni a magyarországi németek kitelepítésének módjával.

1945 nyarától Miklós Béla a minisztertanácsai üléseken gyakorlatilag már csak elnökölt, érdemi beleszólása nem volt a dolgok menetébe.

Még a miniszterelnöki működése során született meg az 1945. évi VIII. törvénycikk, amely a választójog kérdését rendezte, és az addigi magyar választójogi törvények legdemokratikusabb alkotása volt úgy tartalmában, mint szellemiségében. Nemzetközi összehasonlításban is megállta a helyét. (Az már más kérdés, hogy a választási eredményektől függetlenül olyan kormány[ok] alakultak 1945 novemberétől, amelyet a Szövetséges Ellenőrző Bizottság szovjet vezetője – Vorosilov tábornagy, illetve helyettese, Vlagyimir Petrovics Szviridov altábornagy – „jóváhagyott”.)

Az 1945. november 4-én megtartott nemzetgyűlési választásokat követően gyorsan megalakult az új kormány. Az Ideiglenes Nemzeti Kormány működésével Miklós Béla miniszterelnöki tevékenysége is megszűnt. Tisztét 1945. november 15-ig töltötte be, miközben 1945. november 12-ével szolgálaton kívüli viszonyba helyezték, s attól kezdve szolgálaton kívüli viszonybeli vezérezredes volt. 1945 novemberében, tizenkét köztiszteletnek örvendő személlyel – Kodály Zoltán, Szent-Györgyi Albert, Károlyi Mihály stb. – együtt a Nemzetgyűlés tagjává választották Miklós Bélát, a nemzet érdekében végzett korábbi tevékenységének elismeréseként. A Nemzetgyűlés munkájában azonban érdemi tevékenységet nem fejtett ki.

Az 1947. augusztus 31-ei országgyűlési választásokon – amely a történetírásban és a közbeszédben egyaránt a „kékcédulás” megnevezést kapta – a Pfeiffer Zoltán vezette Magyar Függetlenségi Párt színeiben indult képviselőjelöltként. (Megjegyzendő, hogy egyben a párt vezetőségének, az úgynevezett

„hetesfogatnak” is tagja volt, Zsedényi Bélával, Futó Dezsővel, Pfeiffer Zoltánnal, Hegymegi Kiss Pállal, Moór Gyulával, Vásáry Istvánnal egyetemben.)

A magát konzervatív-liberálisnak meghatározó párt a néhány hetes választási kampány során jól teljesített. Több mint 670 ezer szavazatot szerzett, és ezzel az ellenzéki pártok sorában a Barankovics István nevével fémjelzett Demokrata Néppárt mögött a második helyen végzett. A választásokon induló tíz pártból pedig a szavazatok százalékos arányát és a képviselői helyek számát tekintve az 5. helyet szerezte meg.

Megválasztását követően azonban nem sokáig élvezhette képviselői mandátumát, mert attól kommunista nyomásra a választási bíróság 1947. november 20-án megfosztotta, miután megsemmisítette a Független Demokrata Párt választási eredményét, a pártot pedig Rajk László belügyminiszter döntése nyomán rövidesen feloszlatták.

A Magyar Kommunista Párt vezetői egyébként már a választásokat követő napokban kijelentették, hogy a Pfeiffer-párt – ők így nevezték a Magyar Függetlenségi Pártot — „demokráciaellenes aknamunkáját meg kell és meg fogják hiúsítani”. Ez hamarosan be is következett.

Pfeiffer Zoltán emigrációba kényszerült, mások visszavonultak a politikai élettől. Miklós Béla Zsedényi Bélával együtt, kellő naivitásról tanúbizonyságot téve, megpróbált a kommunista vezetőkkel a „nemzeti összefogás szükségességére” hivatkozva tárgyalni „az elmérgesedett politikai légkör enyhítése céljából”.

Farkas Mihálynak, a Magyar Kommunista Párt főtítkárhelyettesének válasza egyértelműen hangzott: „Önökkel nincs mit tárgyalni, s valószínű valami tévedésről van szó.”

Miklós Béla életéből ekkor már nem sok volt hátra. 1948. november 21-én, Budapesten hunyt el az 1944 utáni korszak első magyar miniszterelnöke, aki nem élt a neki felkínált külföldre távozás lehetőségével.

Miklós Bélának nem voltak politikai ambíciói, a politikai pártoktól független tisztakar híve volt. A sors azonban, akarata ellenére, Magyarország történetének egyik legkritikusabb időszakában a politika egyik központi alakjává tette. Neve mint az Ideiglenes Nemzeti Kormány elnöke került be a magyar történelembe. Feladatainak, az ország érdekében, legjobb tudása szerint igyekezett eleget tenni.

A m. kir. Ludovika Akadémia egykori kitűnően tanuló akadémikusának a m. kir. Honvédség egyik legmagasabb rendfokozatú és beosztású tábornokának sírja a Fiumei úti sírkertben található, amelyet a Nemzeti Kegyeleti Bizottság (ma már Nemzeti Emlékhely és Kegyeleti Bizottság) 2004-ben a Nemzeti Sírkert részévé nyilvánított.

Irodalom

- Bachó László (szerk.): *A magyar kir. Honvéd Ludovika Akadémia története*. Budapest, Magyar Királyi Honvéd Ludovika Akadémia, 1930.
- Izsák Lajos – Pölöskei Ferenc – Romsics Ignác – Szerencsés Károly – Urbán Aladár: *Magyarország miniszterelnökei*. Budapest, Cégér Kiadó, 1993.
- Siposné Kecskeméthy Klára – B. Kalavszky Györgyi: *A Ludovika egykor és most*. Budapest, Zrínyi Kiadó, 2018.
- Szakály Sándor: *A magyar katonai felső vezetés 1938–1945. Lexikon és adattár*. Budapest, Ister Kiadó, 2003.
- Szakály Sándor: Tábornokok az Ideiglenes Nemzeti Kormányban (1944–1945). Fejtl István – Sipos Balázs – Varga Zsuzsanna (szerk.): *Rendszerváltások kortársa és kutatója. Tanulmánykötet Izsák Lajos 70. születésnapjára*. Budapest, ELTE Eötvös Kiadó, 2013. 163–169.

Forrás

- Kéri Kálmán: *1944. október 15. és az 1. magyar hadsereg*. HL Tgy. 2741.